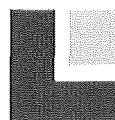

UNIwersytet
Warszawski

Wydział Lingwistyki Stosowanej

Wydział
Lingwistyki
Stosowanej

dr hab. Piotr Romanowski, prof. UW

Kierownik studiów *Applied Multilingual and Multicultural Studies*

Instytut Komunikacji Specjalistycznej i Interkulturowej WLS

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr. Jacka Pradeli pt. *Nauczyciele akademicy jako praktycy English Medium Instruction (EMI)* napisanej pod opieką naukową prof. dr hab. Katarzyny Kwapisz-Osadnik oraz dr hab. Katarzyny Papaji.

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska liczy łącznie 235 stron, z czego 185 stron stanowi właściwy zwarty blok tekstowy. Pozostała część obejmuje bibliografię, streszczenia w języku polskim i angielskim, pięć załączników, listę tabel i wykresów. Rozprawa składa się z wstępu oraz siedmiu rozdziałów. Bibliografia zawiera ponad 200 pozycji. W rozprawie mgr. Jacka Pradeli można wyróżnić dwie zasadnicze części: teoretyczną obejmującą przegląd literatury i zastosowanej metodologii (rozdziały 1-3) oraz empiryczną (rozdziały 4-7). Pozwolę sobie skupić się teraz na zawartości każdego rozdziału a następnie postaram się uwypuklić uwagi. Pragnę zaznaczyć na wstępie, że praca jest staranna i przemyślana, dlatego moje uwagi nie umniejszają jej wartości, natomiast mają stanowić przyczynek do dalszej refleksji dla Doktoranta.

Recenzowana rozprawa doktorska poświęcona jest zagadnieniom związanym z rolą nauczycieli akademickich w kontekście wdrażania paradygmatu English Medium Instruction (EMI). Tematyka ta ma ogromne znaczenie, ponieważ odpowiada na rosnące potrzeby szkolnictwa wyższego w obliczu globalizacji i międzynarodowych trendów edukacyjnych. Nowatorstwo pracy polega na kompleksowym podejściu do roli nauczyciela w procesie EMI, uwzględniającym zarówno kompetencje językowe, jak i metodyczne, co stanowi istotny wkład w rozwój dyscypliny. Wybór tego tematu jest szczególnie ważny, ponieważ pozwala na lepsze zrozumienie wyzwań i potrzeb edukacji w języku angielskim na polskich uczelniach, co do tej pory nie było szeroko analizowane na rodzimym gruncie.

Rozdział 1 pracy wprowadza czytelnika w tematykę nauczania języków obcych, skupiając się na historii i rozwoju metod od starożytności po czasy nowożytne. Omawia kluczowe czynniki wpływające na wzrost znaczenia języka angielskiego jako globalnej *lingua franca*, podkreślając jej rolę w edukacji i społeczeństwie. Autor przedstawia również zagadnienia dot. języka angielskiego jako języka specjalistycznego (ESP) oraz języka akademickiego (EAP), wyjaśniając ich znaczenie w kontekście szkolnictwa wyższego.

W rozdziale 2 Doktorant skupia się na wyjaśnieniu koncepcji użycia języka angielskiego jako narzędzia do nauczania w szkolnictwie wyższym, omawiając

definicje, motywacje oraz wyzwania z tym związane. W pierwszej części rozdziału przedstawiona jest szeroka charakterystyka pojęcia EMI, przyczyny powstania paradygmatu oraz kontekst globalny i lokalny, w tym sytuacja w Polsce. Kolejna część ukazuje kwestie związane z wymaganiami językowymi, certyfikatami i regulacjami wizowymi dla studentów zagranicznych. Na końcu Autor omawia najważniejsze wyzwania związane z wdrażaniem EMI, takie jak kompetencje nauczycieli, zasoby dydaktyczne i konieczność systemowego wsparcia instytucjonalnego.

Rozdział 3 rozprawy koncentruje się na charakterystyce nauczyciela akademickiego jako kluczowego podmiotu w kształceniu w szkolnictwie wyższym, ze szczególnym uwzględnieniem jego cech, kompetencji i roli w kontekście EMI. W pierwszej części Doktorant opisuje ogólne cechy i obowiązki nauczycieli na różnych etapach kariery. Kolejna część ukazuje specyfikę nauczyciela prowadzącego zajęcia w języku angielskim, z uwzględnieniem jego kompetencji językowych, stosowanych metod, umiejętności komunikacyjnych i adaptacyjnych. W ostatniej części rozdziału przedstawione są wyzwania i potrzeby nauczycieli, zwłaszcza w zakresie kompetencji językowych, metodycznych oraz ich roli jako praktykujących.

W rozdziale 4 skupiono się na analizie wyników badania pilotażowego, które miało na celu wstępne zidentyfikowanie problemów i wyzwań związanych z realizacją nauczania w paradygmacie EMI w szkolnictwie wyższym. Na wstępie opisano cele badania, metodologię oraz przedstawiono charakterystykę nauczycieli akademickich i studentów biorących udział w badaniu, uwzględniającym ankiety i obserwacje. Kolejna część ukazuje szczegółowe wyniki. Autor koncentruje się na poziomie znajomości języka angielskiego, kierunkach i metodach nauczania, problemach pojawiających się podczas przygotowania i prowadzenia zajęć, a także na strategiach radzenia sobie z trudnościami. Ostatecznie Doktorant podsumowuje najważniejsze spostrzeżenia, wskazując na kluczowe wyzwania i obszary wymagające dalszych badań, aby lepiej zrozumieć specyfikę funkcjonowania EMI na polskich uczelniach.

Rozdział 5 zawiera prezentację głównych wyników badania przeprowadzonego wśród nauczycieli akademickich i studentów. W pierwszej części opisano strukturę i metodologię badań, obejmującą kwestionariusze, wywiady i obserwacje a także charakterystykę uczestników, czyli nauczycieli i studentów z różnych uczelni i kierunków. Kolejna część zawiera szczegółową analizę danych, w tym poziom znajomości języka angielskiego, strategie nauczania, trudności, wyzwania oraz sposoby radzenia sobie z problemami, zarówno z perspektywy nauczycieli, jak i studentów. Na końcu rozdziału Autor podkreśla kluczowe wnioski, wskazując na zróżnicowanie kompetencji, potrzeby wsparcia i konieczność dalszych działań w zakresie rozwoju EMI w polskich szkołach wyższych.

Następnie w rozdziale 6 rozprawy mgr Jacek Pradela omawia i interpretuje wyniki badań, koncentrując się na odpowiedzi na główne pytania badawcze starając się poddać weryfikacji postawione hipotezy. Na początku Autor wskazuje na kluczowe czynniki wpływające na skuteczność EMI, takie jak kompetencje językowe, wsparcie instytucjonalne i strategie pedagogiczne. W dalszej kolejności przedstawia

dyskusję dotyczącą roli nauczycieli w kształtowaniu efektywnych praktyk EMI, podkreślając ich działania sprawcze i umiejętności adaptacji w przypadku pojawiających się wyzwań. Ostatecznie Doktorant dostarcza czytelnikowi informacji o implikacjach praktycznych i teoretycznych, wskazując na konieczność dalszych działań wspierających rozwój paradygmatu EMI w polskim szkolnictwie wyższym.

Ostatni rozdział 7 stanowi swoiste podsumowanie głównych implikacji wynikających z przeprowadzonych badań, a także ukazuje ograniczenia i kierunki przyszłych badań. Wydaje mi się, że jest to swoiste zakończenie i podsumowanie całości, choć Doktorant nie określa tego jednoznacznie w tekście. Autor przedstawia kluczowe wnioski praktyczne, podkreślając konieczność systemowego wsparcia rozwoju kompetencji nauczycieli EMI, w tym szkoleń metodycznych i językowych. Skupia się na ograniczeniach badania, takich jak wąska próba czy specyfika kontekstu polskich uczelni, wskazując na potrzebę rozszerzenia badań. Dalej Autor formułuje rekomendacje dla polityk edukacyjnych i praktyki szkoleniowej, podkreślając, że skuteczna realizacja EMI wymaga długofalowego, spójnego podejścia i wsparcia instytucjonalnego.

Reasumując, pragnę podkreślić, że projekt badawczy mgr. Pradeli jest ciekawy i potrzebny. Autor wykazał się dobrą znajomością literatury przedmiotu, umiejętnością selekcji źródeł, dobrą orientacją w zakresie omawianych zagadnień, opracowaniem wartościowego projektu badawczego, w tym umiejętnością dostosowania narzędzi badawczych, które umożliwiły pozyskanie danych oraz sformułowanie wniosków.

Niemniej jednak chciałbym teraz przejść do uwag i zastrzeżeń, które mam do ocenianej dysertacji. Moja krytyka ma bardziej charakter konstruktywny, aniżeli jest krytyką per se. Problemy, o których wspomnę mają umożliwić Autorowi poprawienie i/lub uzupełnienie rozprawy, tak aby mogła ona ukazać się drukiem.

W rozdziale 1 Autor w sposób kompleksowy przedstawił historię nauczania języków obcych opisując ewolucję metod nauczania od starożytności do czasów nowożytnych, co daje czytelnikowi solidne podstawy teoretyczne. Ponadto Doktorant trafnie uwzględnił czynniki społeczno-polityczne i gospodarcze, ponieważ analiza wpływu wydarzeń historycznych, takich jak ekspansja j. angielskiego, kolonializm, czy rozwój technologii, dodały głębi kontekstowej i pokazały złożoność tematu. Za mocną stroną rozdziału należy uznać także wprowadzenie zagadnienia języka specjalistycznego i akademickiego, co uzupełnia obraz rozwoju nauczania i podkreśla jego wielowymiarowość.

Z drugiej strony w rozdziale brak jest aktualnych danych empirycznych i statystyk, gdyż skupia się on głównie na opisie historycznym i teoretycznym, bez odwołań do najnowszych trendów, które mogłyby podkreślić, jak te historyczne przemiany przekładają się na obecną sytuację. Choć rozdział szeroko opisuje globalne tendencje, brakuje szczegółowej analizy, jak historia i rozwój metod nauczania wpływają na polskie warunki, co jest istotne w kontekście dalszej części rozprawy.

Odnosnie rozdziału 2, warto zauważyć, że przedstawia on precyzyjnie różne podejścia do pojęcia EMI, co pozwala czytelnikowi na pełne przyswojenie zakresu i złożoności tematu. Ponadto Autor wymienia kluczowe trudności, takie jak kompetencje nauczycieli, zasoby dydaktyczne, czy regulacje prawne, co daje pełny obraz praktycznych barier. Rozdział zawiera również szczegółowe dane i opisy, co czyni go istotnym dla zrozumienia lokalnych uwarunkowań i specyfiki rynku edukacyjnego.

Niestety słabą stroną rozdziału jest to, że nie obejmuje on informacji o tym, jak efektywnie wdrożone EMI wpływa na jakość kształcenia, poziom znajomości języka, czy wyniki studentów, co byłoby ważne dla pełniejszej oceny zjawiska. Oprócz tego, rozdział skupia się głównie na problemach, a brakuje np. przykładowych, skutecznych strategii i modeli wdrażania EMI, które mogłyby służyć jako inspiracja dla instytucji. Przeprowadzono wiele badań w tym zakresie w kontekście azjatyckim i zaaplikowanie spostrzeżeń na grunt polski znacznie ułatwiłoby zrozumienie złożoności zjawiska.

Jeśli chodzi o rozdział 3, należy zauważyć, że przedstawia on szczegółowo zarówno ogólne role i kwalifikacje wykładowców, jak i specyficzne umiejętności niezbędne w kontekście EMI, co daje pełen obraz tej grupy zawodowej. Doktorant skutecznie zidentyfikował braki i potrzeby wsparcia — stanowi to ważny wkład w rozumienie warunków pracy nauczycieli w paradygmacie EMI. Z drugiej strony, rozdział mógłby zawierać odniesienia do innych systemów edukacyjnych, aby pokazać, jak różnią się kompetencje i oczekiwania wobec nauczycieli za granicą. Warto byłoby też rozbudować opis o zagadnienia motywacji i postaw nauczycieli wobec EMI, a także o badania nad ich samooceną kompetencji i identyfikacją barier psychologicznych, gdyż pozwoliłoby to lepiej zrozumieć wyzwania i możliwości rozwojowe tej grupy w kontekście EMI.

Jak wynika z opisu zawartego w rozdziale 4, Doktorant bardzo dobrze dobrał metodologię a zastosowane ankiety, obserwacje, wywiady następnie szczegółowo omówił. Również profil uczestników badania przedstawił w sposób precyzyjny, co jak wiemy, zwiększa wiarygodność wyników. W dalszej części dokonano także szczegółowej prezentacji wyników, podzielonej na konkretne obszary – analiza poziomu znajomości języka, metod nauczania, problemów i strategii radzenia sobie z trudnościami — co daje obszerne i wieloaspektowe spojrzenie na badany temat. Rozdział kończy się wyraźnym podkreśleniem najważniejszych rezultatów. Stanowi to dobrą podstawę do kolejnych etapów badawczych.

Z drugiej strony ta część pracy nie pozostaje bez wad. Choć wyniki są szczegółowe, brakuje ich interpretacji w kontekście szerszej literatury lub porównań z innymi badaniami. Autor nie omawia w pełni ograniczeń badania, takich jak możliwe błędy ankiet, czy ograniczona reprezentatywność próby, co jest ważne dla oceny wiarygodności wyników. Pomimo tego, że ankiety i obserwacje dostarczają cennych informacji, ich głębsza analiza, np. kodyfikacja wypowiedzi, mogłaby uporządkować opis. Autor nie rozszerza rozdziału o odniesienia do innych badań, raportów czy

studiów przypadków, przez co opis wydaje się chwilami powierzchowny i w rezultacie wyniki nie są zbyt dobrze osadzone w szerszym kontekście naukowym.

Z kolei w rozdziale 5 Autor jasno opisuje narzędzia badawcze, procedurę, grupy badawcze oraz charakterystykę uczestników, co np. umożliwia replikację badania. Dużą zaletą tej części pracy jest to, że Doktorant bardzo umiejętnie integruje wyniki otrzymane z ankiet, wywiadów, obserwacji i w ten sposób umożliwia nam pełniejszy wgląd w badane zjawisko oraz pokazuje wielowymiarowość problematyki EMI.

Niestety nie brak też niedociągnięć. Pomimo tego, że dane są szczegółowe, rozdział mógłby zawierać bardziej krytyczną analizę, odwołania do literatury i porównania z innymi badaniami w celu wyjaśnienia poruszanych zjawisk. Autor nie pokusił się też o to, aby w wystarczający sposób omówić np. potencjalne błędy, ograniczenia próby, czy wpływ doboru metodologii na wyniki. Jak wiemy, wszystko to jest istotne dla oceny wiarygodności przeprowadzonego studium. Przydałoby się także więcej sugestii i wniosków praktycznych, np. jak można poprawić wsparcie dla nauczycieli, jakiego typu szkolenia można zaoferować w Polsce.

Z kolei w mocną stroną rozdziału 6 jest to, że Doktorant formułuje konkretne rekomendacje dla edukacji i polityki szkolnictwa wyższego w zakresie EMI, co podnosi jego użyteczność praktyczną. Niestety brak jest refleksji nad potencjalnymi przyszłymi kierunkami badań Autora. Rozdział mógłby zawierać sugestie dotyczące kolejnych kroków badawczych, np. długoterminowego monitorowania efektów zmian, analizy porównawczej, czy badania wpływu na studentów.

Ostatni rozdział 7 obejmuje skuteczną syntezę najważniejszych wyników badań, podkreślając najistotniejsze elementy dla rozwoju EMI w polskim szkolnictwie wyższym, co czyni go użytecznym dla praktyków i decydentów. Autor logicznie podzielił tą część pracy na implikacje, ograniczenia i rekomendacje, ułatwiając czytelnikowi zrozumienie głównych przesłań. Zawarto w nim również konkretne rekomendacje, które mogą być użyteczne w polityce edukacyjnej i programach rozwojowych. Za słaby punkt tego rozdziału uważam brak dyskusji na temat roli finansowania, struktur organizacyjnych i polityk strategicznych w skutecznym wdrażaniu EMI. Autor wspomina wprawdzie o konieczności wsparcia, niemniej jednak nie stara się podać konkretnych sugestii lub rozwiązań.

Pomimo wymienionych uwag, stwierdzam, że przedłożona rozprawa doktorska jest samodzielną, wartościową pracą a wymienione zastrzeżenia nie przekreślają jej walorów i należy je postrzegać jako krytykę konstruktywną prowadzącą do dalszej dyskusji, czy też jako listę sugestii mających na celu poszerzenie lub uzupełnienie pracy. Z perspektywy recenzenta można z pełnym przekonaniem stwierdzić, że rozprawa stanowi dojrzały wkład w rozwijający się dynamicznie obszar badań nad językiem angielskim jako wykładowym w kontekście polskiego szkolnictwa wyższego. Praca łączy rzetelność naukową, bogactwo kontekstu teoretycznego i empirycznego z realną refleksją nad praktycznymi konsekwencjami dla uczelni wyższych. Pod względem stylu i języka rozprawa prezentuje się dobrze. Tekst jest klarowny i przejrzysty. Autor porusza niezmiernie

istotną tematykę, wykazując się znajomością literatury a jego dojrzałość w zakresie analizy i interpretacji danych wskazują, że wnosi On tym samym wkład w rozwój dyscypliny językoznawstwo. **W związku z powyższym, przyjmuję przedłożoną rozprawę doktorską i stwierdzam, że stanowi ona oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, a jej Autor spełniła wymogi określone w art. 187 ust. 1-2 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 742 z późn. zm.). Wnoszę zatem o dopuszczenie Autora rozprawy, mgr. Jacka Pradeli, do dalszych etapów przewodu doktorskiego.**

Cambridge, 14 września 2026 r.

Signed by /
Podpisano przez:

Piotr Romanowski

Date / Data:
2026-09-14 12:40